

- [10] WCISŁO H. 1968. Further studies in experimental hybrids within *Caltha palustris* L. s.l. *Acta Biol. Cracov. Ser. Bot.* **11**: 87–103.
- [11] WCISŁO H. 1970. Karyological studies in Polish representatives of *Spadiciflorae*. *Acta Biol. Cracov. Ser. Bot.* **13**: 79–89.
- [12] SKALIŃSKA M., JANKUN A., WCISŁO H. et al. 1971. Further studies in chromosome numbers of Polish Angiosperms. Eight contribution. *Acta Biol. Cracov. Ser. Bot.* **14**: 55–102.
- [13] WCISŁO H. 1972. Karyological studies in *Symphytum*. *Acta Biol. Cracov. Ser. Bot.* **15**: 153–164.
- [14] POGAN E., WCISŁO H. 1973. Studies in *Ranunculus ficaria* L. I. Karyological analysis of *R. ficaria* ssp. *bulbifer* (Marsden-Jones) Lawalrée and *R. ficaria* ssp. *calthifolius* (Rchb.) Arc. *Acta Biol. Cracov. Ser. Bot.* **16**: 135–143.
- [15] POGAN E., WCISŁO H. 1974. Studies in *Ranunculus ficaria* L. II. Further karyological studies. *Acta Biol. Cracov. Ser. Bot.* **17**: 165–173.
- [16] POGAN E., WCISŁO H. 1975. Studies in *Ranunculus ficaria* L. III. Karyotype analysis. *Acta Biol. Cracov. Ser. Bot.* **18**: 79–99.
- [17] SKALIŃSKA M., JANKUN A., WCISŁO H. et al. 1976. Further studies in chromosome numbers of Polish Angiosperms. Eleventh contribution. *Acta Biol. Cracov. Ser. Bot.* **19**: 107–148.
- [18] WCISŁO H. 1977. Chromosome numbers within the genus *Polygonum* L. s.l. *Acta Biol. Cracov. Ser. Bot.* **20**: 153–165.
- [19] WCISŁO H. 1977. Observations on leaves galls of *Tilia cordata* Mill. induced by *Eriophyes tiliae*. *Acta Biol. Cracov. Ser. Bot.* **20**: 147–152.
- [20] POGAN H., WCISŁO H., JANKUN A., et al. 1980. Further studies in chromosome numbers of Polish Angiosperms. Part XIII. *Acta Biol. Cracov. Ser. Bot.* **22/1**: 37–69.
- [21] POGAN H., WCISŁO H., IZMAŁOW R., PRZYWARA L., et al. 1980. Further studies in chromosome numbers of Polish Angiosperms. Part XVI. *Acta Biol. Cracov. Ser. Bot.* **24**: 159–189.
- [22] POGAN E., WCISŁO H. 1981. Studies in *Ranunculus ficaria* L. IV. Cytoembryological studies. *Acta Biol. Cracov. Ser. Bot.* **23**: 37–54.
- [23] WCISŁO H., POGAN E. 1981. Cytoembryological aspects of reduced seed setting in *Ranunculus ficaria* L. subsp. *bulbifer* (Marsden-Jones) Lawalrée. *Acta Soc. Bot. Pol.* **50**: 255.
- [24] POGAN E., WCISŁO H. 1983. Studies in *Ranunculus ficaria* L. VI. Cytoembryological analysis of triploids from Poland. *Acta Biol. Cracov. Ser. Bot.* **25**: 43–55.
- [25] WCISŁO H. 1983. Cytological observations on *Campanulaceae* from Poland. *Acta Biol. Cracov. Ser. Bot.* **25**: 1–13.
- [26] POGAN E., WCISŁO H. 1986. Studies in *Ranunculus ficaria* L. VII. Additions to chromosome numbers. *Acta Biol. Cracov. Ser. Bot.* **28**: 87–92.
- [27] POGAN H., JANKUN A., MAŁECKA J., WCISŁO H., et al. 1986. Further studies in chromosome numbers of Polish Angiosperms. Part XIX. *Acta Biol. Cracov. Ser. Bot.* **28**: 65–85.
- [28] WCISŁO H. 1987. Chromosome numbers in certain Canadian plants. *Acta Biol. Cracov. Ser. Bot.* **29**: 19–30.
- [29] POGAN H., JANKUN A., WCISŁO H., et al. 1988. Further studies in chromosome numbers of Polish Angiosperms. Part XXI. *Acta Biol. Cracov. Ser. Bot.* **30**: 119–136.
- [30] POGAN E., WCISŁO H. 1989. Cytological investigations on *Hieracium pilosella* L. from Poland. I. Karyological studies. *Acta Biol. Cracov. Ser. Bot.* **31**: 19–28.
- [31] POGAN E., WCISŁO H. 1989. Embryological analysis of *Hieracium pilosella* L. from Poland. *Acta Biol. Cracov. Ser. Bot.* **37**: 53–61.
- [32] POGAN E., WCISŁO H. 1989. A list of chromosome numbers of Polish Angiosperms. II. *Acta Biol. Cracov. Ser. Bot.* **37**: 103–172.

**UDZIAŁ W PRACACH ZESPOŁOWYCH NAD
KARIOLOGIĄ FLORY POLSKI**

- [33] SKALIŃSKA M., et al. 1949/1950. Studies in chromosome numbers of Polish Angiosperms. *Acta Soc. Bot. Pol.* **20**: 45–68.
- [34] SKALIŃSKA M., CZAPIK R., PIOTROWICZ M. et al. 1959. Further karyological studies in Polish Angiosperms. *Acta Soc. Bot. Pol.* **28**: 487–529.
- [35] SKALIŃSKA M., PIOTROWICZ M., SOKOŁOWSKA-KULCZYCKA A., et al. 1961. Further karyological studies in Polish Angiosperms. *Acta Soc. Bot. Pol.* **30**: 463–489.

**ROCZNICE JUBILEUSZE
ANNIVERSARIES, JUBILEES**

**PROFESOR DR HAB. KAZIMIERZ ZARZYCKI
JUBILEUSZ 70-LECIA**

**Professor Kazimierz Zarzycki
Jubilee of his 70th birthday**

Kazimierz Zarzycki, szeroko znany i ceniony ekolog-geobotanik, urodził się 18 grudnia 1930 roku w niewielkiej miejscowości Kolonia Łucka k. Lubartowa na Lubelszczyźnie. Tam uczęszczał do szkoły podstawowej. Szkołę średnią, która znajdowała się w Lubartowie, ukończył zdając egzamin dojrzałości w 1949 r. Zainteresowania przyrodnicze zdecydowały o wyborze studiów. Studiował na Wydziale Leśnym Uniwersytetu Jagiellońskiego w latach 1949–1953. W czasie studiów słuchał wykładów z botaniki i fitosocjologii swego przyszłego Mistrza, profesora Bogumiła Pawłowskiego. Wykłady te oraz zajęcia terenowe prowadzone przez profesora rozbudzały coraz bardziej zainteresowania botaniczne studenta-leśnika.

(fot/phot. M. Krywult)

Pracę magisterską wykonał Kazimierz Zarzycki pod kierunkiem prof. Pawłowskiego. Dotyczyła ona zarastania żwirowisk karpackich rzek na przykładzie Skawicy i Skawy. Tytuł magistra-inżyniera leśnictwa uzyskał na Wydziale Leśnym UJ w 1953 r. W latach 50. obowiązywał po skończeniu studiów tzw. nakaz pracy. K. Zarzycki miał więc objąć stanowisko leśniczego w lasach koszańskich. Niechybnie znalazłby się tam, gdyby nie interwencja prof. Władysława Szafera, ówczesnego dyrektora Zakładu Botaniki (obecnego Instytutu Botaniki) PAN w Krakowie. Wyjechał on w Ministerstwie Leśnictwa zmianę decyzji dotyczącą zatrudnienia K. Zarzyckiego. Zamiast stanowiska leśniczego na północy Polski, otrzymał stanowisko asystenta w Krakowie, w świeżo powołanym przez władze PAN Zakładzie Botaniki. Tu zaczęła się jego błyskotliwa i szybka kariera naukowa. W roku 1960 K. Zarzycki uzyskał stopień doktora nauk biologicznych, nadany mu decyzją Rady Naukowej Instytutu Botaniki PAN. Przedstawiona rozprawa dotycząca zróżnicowania roślinności łąk kośnych w dolinie Wisły pod Krakowem w zależności od wahan poziomu wód gruntowych, była wykonana pod kierunkiem prof. B. Pawłowskiego. Stopień doktora habi-

litowanego uzyskał K. Zarzycki w 1965 r. na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi UJ na podstawie kolekwium i rozprawy habilitacyjnej na temat lasów Bieszczadów. Tytuł profesora nadzwyczajnego został mu nadany przez Radę Państwa w 1973 roku, a profesora zwyczajnego w 1991 r.

K. Zarzycki był kierownikiem Zakładu Ekologii i Geografii Roślin IB PAN (obecna nazwa – Zakład Ekologii IB PAN) od 1967 roku do przejścia na emeryturę z końcem 2000 r. Przez 3 lata pełnił funkcję zastępcy dyrektora d/s naukowych w IB PAN, a przez 6 lat (1984–1990) funkcję dyrektora IB PAN.

Za działalność naukową, jako jeden z młodszych profesorów, został K. Zarzycki uhonorowany w 1976 roku godnością członka korespondenta, a w 1994 r. członka rzeczywistego Polskiej Akademii Nauk. W roku 1989, po reaktywowaniu Polskiej Akademii Umiejętności, został wybrany na członka czynnego PAU.

MISTRZOWIE JUBILATA

Jak sam podaje w swoim *curriculum vitae*, za swych Mistrzów uważa profesorów – Bogumiła Pawłowskiego, Jerzego Fabijanowskiego i Władysława Szafera. Im K. Zarzycki zawdzięcza wprowadzenie w szeroki wachlarz zagadnień – od florystyczno-fitosocjologicznych, geobotanicznych i taksonomicznych poprzez problemy hodowli i właściwej gospodarki leśnej do problematyki paleobotanicznej. Botanikami zagranicznymi, którzy mieli wpływ na dalsze losy naukowe K. Zarzyckiego byli dr J. Braun-Blanquet, w którego Stacji (Station Internationale Méditerranéenne et Alpine) w Montpellier spędził kilka miesięcy w późnych latach 50., oraz prof. H. Ellenberg, w latach 60. kierownik Instytutu Geobotanicznego (Geobotanisches Institut ETH) w ZÜRICHU. Skierował on zainteresowania K. Zarzyckiego na tory ekologiczne (zagadnienia konkurencji i gospodarki azotowej u roślin). W Instytucie prof. Ellenberga przebywał K. Zarzycki kilkakrotnie, w sumie spędzając tam ponad rok. Prof. Ellenberg wysoko cenił młodego polskiego botanika-ekologa. Dał temu wyraz zgłaszając go jako kandydata do objęcia po nim kierownictwa Instytutu w ZÜRICHU, sam bowiem obejmował stanowisko kierownika na Uniwersytecie w Getyndze. K. Zarzycki nie przyjął jednak tej propozycji, będąc silnie związanym z macierzystą placówką w Krakowie.

DOROBEK NAUKOWY I KIERUNKI PROWADZONYCH BADAŃ

Kazimierz Zarzycki jest autorem lub współautorem około 200 publikacji z zakresu szeroko pojętej

ekologii, geografii roślin, florystyki, taksonomii i ochrony przyrody. Blisko połowa to oryginalne prace naukowo-badawcze. Sporo ma też na swym koncie artykułów przeglądowych, popularnonaukowych, komunikatów i recenzji książek. Jest redaktorem lub współredaktorem kilku książek (por. pełny wykaz publikacji w *Fragmenta Floristica et Geobotanica* 45 (1–2), 2000 (2001)).

Jest taka mnogość wątków tematycznych w działalności naukowej K. Zarzyckiego, uprawianych w ciągu 50 lat, wątków wzajemnie się przeplatających, że trudno mi uporządkować je i podać w przejrzystej dla czytelnika formie. Zacznę od nurtu, któremu jest wierny przez całe swe naukowe życie. Są nim badania roślinności, jej dynamiki i zróżnicowania na tle warunków siedliskowych. Badania te prowadził w Polsce środkowej, południowej (głównie w Karpatach), a także poza jej granicami – we Francji, Ameryce Południowej i na Antarktydzie. Z tego nurtu wymienię pionierskie prace nad zależnością roślinności od wahań poziomu wód gruntowych (łąki kośne w dolinie Wisły k. Krakowa, lasy w nadleśnictwie Bliżyn) oraz publikacje dotyczące różnorodnych zbiorowisk (łąki kośne Tatr i Podtatrza, łąki Pienin, pastwiska w Polsce południowej, wydmy w Camargue w pld. Francji, zbiorowiska leśne Bieszczad, Tatr – Sarnia Skała, Gór Świętokrzyskich – Świnia Góra, zbiorowiska wolnoptywających roślin – Argentyna).

Wieloletnie intensywne studia terenowe i rozliczne krótsze wycieczki umożliwiły poznanie rozmieszczenia i wymagań siedliskowych poszczególnych gatunków roślin. Ta wiedza zaowocowała wzorcowymi opracowaniami – ekodiagramów roślin pienińskich, a następnie ekologicznych liczb wskaźnikowych roślin naczyniowych Polski. Obecnie jest przygotowywane drugie wydanie „liczb”. Liczby te stały się ogromną pomocą, a także i wzorem dla lokalnych, bardziej szczegółowych opracowań.

Niemal od początku swej pracy zajmował się Kazimierz Zarzycki zagadnieniami ochrony przyrody. Zdając sobie sprawę ze wzrastającego stale zagrożenia rodzimej flory naczyniowej, wiele uwagi poświęcał gatunkom ginącym i zagrożonym. Wynikiem tych studiów były czerwone listy tych grup roślin, które ukazały się w kolejnych dwóch wydaniach oraz dzieło „Polska Czerwona Księga Roślin”, której w pierwszym wydaniu był pierwszym redaktorem, a w drugim, przygotowywanym obecnie, współredaktorem. Posiadając szeroką wiedzę o gatunkach z Polski – uczestniczył w przygotowywaniu przez Szwedów „Czerwonej księgi państw regionu bałtyckiego” („Red data Book of the Baltic region”). Zajmował się K. Zarzycki nie tylko zagrożeniem gatunków, ale

również ich populacji, szczególnie populacji małych, silnie izolowanych. Wiele uwagi poświęcił antropogenicznym przemianom ekosystemów i zagrożeniom naturalnych procesów biologicznych. Tu należy wymienić monografię na temat przyrody Pienin, zagrożonej wielkimi inwestycjami wodnymi w rejonie Czorsztyna i Sromowiec.

W badaniach ekologicznych koncentrował się na zagadnieniach konkurencji – współzawodnictwa pomiędzy gatunkami, głównie leśnymi. Prowadził je zarówno w terenie, jak i w warunkach laboratoryjnych, śledząc siłę i zdolność kiełkowania nasion różnych gatunków.

Jest jednym z pionierów badań nad genetycznymi i ekologicznymi mechanizmami regulującymi liczebność osobników męskich i żeńskich w populacjach roślin dwupiennych (*Rumex acetosa* i *Rumex thyrsiflorus*). Wspomnę też o pracy eksperymentalnej, z użyciem radioaktywnego fosforu, celem przesłedzenia tempa jego wymiany pomiędzy roślinami w kulturach wodnych i glebowych.

W dorobku K. Zarzyckiego znajdują się również opracowania taksonomiczne wielu rodzin gatunków drzewiastych i krzewiastych, a także gatunków zielnych z rodzin *Labiatae* i *Compositae* do „Flory polskiej” (tomy 8, 10, 11, 12).

Obok publikacji reprezentujących te różne wątki trzeba wymienić syntetyczne opracowania w formie rozdziałów w różnych książkach (np. „Szata roślinna Polski”, „Nasze drzewa leśne”, „Populacje roślin i zwierząt”).

KONTAKTY MIĘDZYNARODOWE

W ciągu prawie 50-letniej działalności naukowej K. Zarzycki wielokrotnie uczestniczył w wyprawach botanicznych na Półwysep Bałkański (późne lata 60.), na Antarktydę (King George Island), na której spędził dwa letnie sezony (88/89 i 90/91), do Ameryki Południowej (Argentyna), gdzie wraz z prof. E. Landoltem badał wolnoptywającą roślinność wodną (lata 80.) i wreszcie do północnej Korei, gdzie zajmował się roślinnością leśną i jej podobieństwami do flor w ciepłych okresach holocenijskich.

K. Zarzycki brał udział w wycieczkach IPE (International Phytogeographical Excursion) we Francji, Grecji, Ameryce Północnej i Japonii. Jako dyrektor Instytutu Botaniki PAN organizował 19. IPE w Polsce w 1989 r. Prócz dłuższych wypraw i wycieczek IPE, prof. Zarzycki wielokrotnie wyjeżdżał do różnych ośrodków naukowych, m. in. do Szwajcarii, Niemiec, na Litwę i Ukrainę oraz uczestniczył w kongresach i konferencjach botanicznych w Rosji, Kanadzie i Szwecji.

Efektem licznych wyjazdów i kontaktów stawała się wielokrotnie współpraca i przyjaźń z kolegami zagranicznymi. To z kolei dawało impuls do organizowania międzynarodowych spotkań. Najlepszym przykładem może być zorganizowana przez K. Zarzyckiego wycieczka na Podole w 2000 r. (Podolia 2000).

UDZIAŁ W KOMISJACH, KOMITETACH I TOWARZYSTWACH NAUKOWYCH

K. Zarzycki brał czynny udział w organizacji nauki, będąc przez kilka kadencji członkiem Centralnej Komisji Kwalifikacyjnej (obecna nazwa – Centralna Komisja) d/s Tytułu Naukowego i Stopni Naukowych (lata 1984–1992), oraz członkiem Prezydium Krakowskiego Oddziału PAN. K. Zarzycki działał i nadal działa w wielu Komitetach Polskiej Akademii Nauk. Przez wiele lat był przewodniczącym Komitetu Ochrony Przyrody (1972–1974 i 1981–1991) i jest nadal aktywnym jego członkiem. Był, względnie jest nadal, członkiem dalszych Komitetów i Komisji PAN-owskich (m.in. Komitetu Botaniki, Komitetu Ekologii, Komitetu Badań Polarnych, Komisji Nauk Biologicznych Krakowskiego Oddziału PAN). K. Zarzycki był przez kilka lat członkiem Komitetu Narodowego d/s Międzynarodowej Unii Ochrony Przyrody i Jej Zasobów (IUCN) oraz członkiem Komitetu Narodowego Międzynarodowej Unii Nauk Biologicznych (IUPS).

K. Zarzycki jest wieloletnim (od 1954 r.) członkiem Polskiego Towarzystwa Botanicznego, przez kilka lat był wiceprzewodniczącym jego Krakowskiego Oddziału. W roku 2001 został nadany mu tytuł członka honorowego PTB. Prof. Zarzycki przewodniczył przez kilka kadencji Radom Naukowym – Instytutu Botaniki PAN, Instytutu Ekologii PAN, Pienińskiego Parku Narodowego; był członkiem Rad Naukowych Instytutu Dendrologii PAN, Tatrzańskiego Parku Narodowego i Bieszczadzkiego Parku Narodowego.

DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNICZA I REDAKCYJNA

K. Zarzycki wiele czasu poświęcał i nadal poświęca działalności wydawniczej, będąc przez wiele lat (1971–1987) redaktorem naczelnym czasopisma *Ochrona Przyrody* oraz członkiem Komitetów redakcyjnych czasopism: *Vegetatio* (obecnie *Plant Ecology*), *Acta Societatis Botanicorum Poloniae*, *Fragmenta Floristica et Geobotanica* (obecnie *Polish Botanical Journal*), *Ekologia Polska* (obecnie *Polish Journal of Ecology*), *Wiadomości Botaniczne*, *Wier-*

chy, Wszechświat, Pieniny – Przyroda i Człowiek oraz wydawnictwa *Flora polska – rośliny naczyniowe*.

Był m.in. współredaktorem (z prof. Szaferem) II i III wydania „Szaty roślinnej Polski” (1972, 1977), redaktorem dzieła „Przyroda Pienin w obliczu zmian” (1982), współredaktorem (z E. Landoltem i J. J. Wójcickim) 2 tomowej książki „Contribution to the knowledge of flora and vegetation of Poland” (1992) oraz współredaktorem (z R. Kaźmierczakową) „Polskiej Czerwonej Księgi Roślin – Paprotniki i Rośliny Naczyniowe” (1993, 2001).

DZIAŁALNOŚĆ DYDAKTYCZNA

Choć miejscem pracy K. Zarzyckiego był aż do przejścia na emeryturę Instytut Polskiej Akademii Nauk, rozwijał on szeroką działalność dydaktyczną. Prowadził kursy z zakresu geobotaniki dla studentów biologii na Wydziale Biologii Uniwersytetu Warszawskiego oraz na Wydziale Leśnym Akademii Rolniczej w Krakowie, wykłady monograficzne z zakresu szeroko pojętej ochrony przyrody dla studentów Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi UJ, wykłady na Podyplomowym Studium Ochrony Przyrody przy Wydziale Leśnym Akademii Rolniczej w Krakowie i Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie. Zajmował się również szkoleniem personelu terenowego Pienińskiego Parku Narodowego w zakresie czynnej ochrony przyrody. Wiele lat, w ramach praktyk wakacyjnych, organizowanych przez Instytut Botaniki PAN i UJ dla studentów biologii z różnych uczelni polskich oraz uczelni niemieckich, prowadził zajęcia z zakresu botaniki i ochrony przyrody.

K. Zarzycki dbał o rozwój kadry naukowej w swym Zakładzie. Pod jego kierunkiem wykonano 12 prac doktorskich, 5 osób uzyskało stopień doktora habilitowanego, a 2 osoby tytuł profesora. Recenzował rozprawy doktorskie (26) i habilitacyjne (14) pracowników z wielu ośrodków naukowych w Polsce, oceniał wnioski osób ubiegających się o tytuł profesora (15). Był wielokrotnie recenzentem projektów badawczych (grantów dla Komitetu Badań Naukowych).

ODZNACZENIA I NAGRODY

Za swą działalność naukową K. Zarzycki otrzymał nagrodę Sekretarza Naukowego PAN (1985), zespołową nagrodę Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, nagrodę I stopnia Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa (1994), medal z okazji 100-lecia urodzin prof. Władysława Szafera i 30-lecia Instytutu Botaniki PAN.

KAZIMIERZ ZARZYCKI JAKO CZŁOWIEK,
KOLEGA, PRZYJACIEL, SZEF

Po przedstawieniu sylwetki K. Zarzyckiego jako naukowca, dydaktyka, organizatora, po wyliczeniu jego dokonań i zasług powiem jeszcze, jakim jest człowiekiem, kolegą, przyjacielem i szefem.

Jest człowiekiem o szerokich horyzontach, od najmłodszych, asystenckich lat był ciekaw nowych kierunków w nauce, starał się je wprowadzać i uprawiać. Przytoczę tu jeden tylko przykład sprzed prawie 50 lat. Jeszcze w Zakładzie swego Mistrza prof. Pawłowskiego włączył do badań fitosocjologicznych studia glebowe, opisy typów i rodzajów gleb oraz ich analizy chemiczne i dopominał się o większe przywiązywanie wagi do badań siedliska. W pracy jest entuzjastą, przyjemnie jest z nim działać w terenie i widzieć jak cieszy się drobnymi nawet „odkryciami”, choć obecnie może rzadziej widać w jego oczach tę iskierkę zachwytu.

Z wykształcenia przyrodnik, jest humanistą z urodzenia. Wiele czyta, zarówno dawną, jak i współczesną literaturę piękną, często gości w teatrze, na koncertach i wystawach. Jest człowiekiem pogodnym, o optymistycznym spojrzeniu na świat i ludzi, człowiekiem lubianym w bardzo wielu gronach, kulturalnym i miłym w obejściu. Nie oznacza to jednak, że nie ma wrogów i ostrych krytyków. Ta ostatnia grupa nie wydaje mi się jednak liczna. Jest człowiekiem tolerancyjnym – nie narzuca swoich poglądów, dyskutuje bezkonfliktowo z osobami reprezentującymi obce mu opcje polityczne i religijne. Ma łatwość nawiązywania kontaktów z ludźmi, dzięki temu skupia wokół siebie wiele osób, zarówno młodych, jak i starszych, którzy chętnie z nim współpracują.

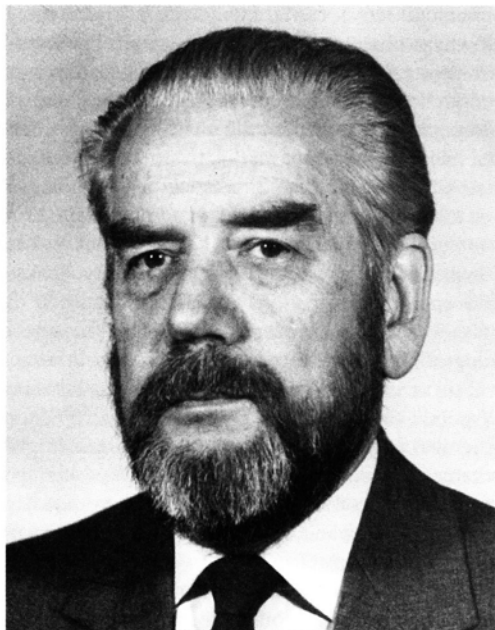
Zakład prowadził K. Zarzycki pozostawiając, podobnie jak Jego Mistrz, wiele swobody w wyborze kierunku badań. Nie tylko nie przeszkadzał, lecz wspierał w działaniach. Jestem jedną z osób, która odeszła przed wielu już laty (lata 70.) od głównej linii jego zainteresowań. Tę zmianę Szef – Zarzycki w pełni zaakceptował. Choć był z dala od tzw. „brudnej ekologii”, niejednokrotnie udzielał mi rozsądnych rad przy przygotowywaniu wielu moich projektów badań. Jako kierownik Zakładu uważał, że ostra dyscyplina i rygorystyczne narzucanie tematu młodym asystentom jest niesłuszne i nie prowadzi do niczego dobrego. Ufał swym pracownikom, że dają z siebie wszystko, na co ich stać. Gdy zawiódł się na nich, długo to przeżywał. Był Szefem wyrozumiałym, mogą to ocenić szczególnie kobiety – matki dzieciom. Nigdy nie padały na ich głowy gromy i nie słuchały ostrych napomnień, gdy nie pojawiały się w Zakładzie, będąc na lekarskich zwolnieniach z powodu choroby maluchów.

Jest wiernym w przyjaźni, wydaje mi się jednak, że za prawdziwych przyjaciół uważa niewiele osób. Jest człowiekiem szczęśliwym, bardzo rodzinnym. Ma żonę Barbarę, dwóch żonatyh synów oraz troje wnucząt – dwie małe kobietki i jednego chłopaczka, w których jest zakochany. Jak każdy człowiek ma też niewątpliwie i wady. Wymienię tu jedną z nich. Jest „bałaganiarzem”, nie ma zwyczaju systematycznie gromadzić i porządkować różnych materiałów, m.in. także uaktualniać danych do swego *curriculum vitae* – z tego powodu miałam nieco kłopotu pisząc ten artykuł.

Krystyna GRODZIŃSKA

JUBILEUSZ 70. URODZIN PROFESORA DR HAB. LEONA STUHLIKA

The seventieth anniversary of Professor Leon
Stuchlik birthday

Leon Stuchlik urodził się 25 kwietnia 1931 r. w Chorzowie, z ojca Augustyna i matki Antoniny Maciejewskiej. Po wybuchu II wojny światowej, podczas okupacji niemieckiej, kontynuował naukę w szkole powszechnej, początkowo w Chorzowie, później w Golasowicach koło Pawłowic (woj. śląskie). W latach 1945–1950 uczył się w Gimnazjum i Liceum Ogólnokształcącym w Chorzowie i tam zdał maturę w 1950 r. Studia podjął w Krakowie, na wy-

dziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Jagiellońskiego. W latach 1950–1953 uczęszczał na studia I stopnia, a w latach 1953–1955 – na studia magisterskie. W tym czasie rozpoczął badania florystyczne i fitosocjologiczne w pasmie Policy, które stały się jego pasją przez wiele następnych lat. Pierwsza z tego tematu była praca pt. „Roślinność leśna pasma Policy” wykonana pod kierunkiem prof. Bogumiła Pawłowskiego, na podstawie której otrzymał 13 czerwca 1955 r. tytuł magistra biologii na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi UJ. Bezpośrednio po zakończeniu studiów rozpoczął pracę jako paleobotanik-palinolog w Zakładzie (od 1956 r. Instytucie) Botaniki PAN, pod kierunkiem prof. Władysława Szafera.

L. Stuchlik rozpoczął badania paleobotaniczne od flory plejstocenu. Pierwsza jego publikacja¹ w tej dziedzinie zawiera wyniki badań palinologicznych osadów zlodowacenia środkowopolskiego z Brzozowicy koło Będzina na Śląsku. W wyniku tych badań wyróżnił nowy interstadiał dla plejstocenu Polski. Następnie zmienił kierunek swych badań, poświęcając się palinologii trzeciorzędu, która to dziedzina stała się głównym obszarem jego zainteresowań. Pierwszym tematem z tego zakresu był palinologia osadów mioceńskich z Rypina w północno-centralnej Polsce. Monograficzne opracowanie flory pyłkowej z tego stanowiska było podstawą do otwarcia przewodu doktorskiego L. Stuchlika. Pracę doktorską, wykonaną pod kierunkiem prof. W. Szafera obronił w 1963 r. w Instytucie Botaniki Polskiej Akademii Nauk w Krakowie. Praca ta zawierała oznaczenia licznych taksonów sporomorf kopalnych, podówczas nowych dla trzeciorzędu Polski, oraz znakomitą dokumentację fotograficzną. Równocześnie L. Stuchlik nie rozstał się ze swoją największą pasją – zieloną botaniką. Wspólnie z żoną Barbarą, poślubioną w 1955 r., kontynuował rozpoczęte podczas studiów badania geobotaniczne pasma Policy w Beskidzie Wysokim, poświęcając na to wszystkie urlopy. Prace te zaowocowały opublikowaniem geobotanicznej charakterystyki pasma Policy (1962, 1968).

Po ukończeniu doktoratu prof. Szafer skierował L. Stuchlika na siedmiomiesięczny staż naukowy do Sztokholmu, do prof. Gunnara Erdtmanna, najwybitniejszego wówczas autorytetu naukowego w dziedzinie palinotaksonomii. W Laboratorium Palinologicznym w Solnej pod Sztokholmem L. Stuchlik prowadził studia palinotaksonomiczne rodziny *Polemoniaceae*. Na zakończenie swojego pobytu w Szwecji od-

był wyprawę naukową na północ, do Laponii, aby zapoznać się z roślinnością tundry. Efektem badań prowadzonych w Sztokholmie jest monografia „Pollen morphology of Polemoniaceae” (1967). Praca ta zapoczątkowała badania palinotaksonomiczne w Polsce. Była ona podstawą przewodu habilitacyjnego L. Stuchlika, który został przeprowadzony na Wydziale Biologii i Nauk Ziemi Uniwersytetu Jagiellońskiego w 1968 r. Stopień naukowy doktora habilitowanego nauk przyrodniczych w zakresie paleobotaniki otrzymał w 1970 r., tytuł profesora nadzwyczajnego w 1983 r., profesora zwyczajnego – w 1991 r.

W 1971 r. wyjechał po raz pierwszy na Kubę, gdzie w Instytucie Botaniki Kubańskiej Akademii Nauk organizował pracownię palinologiczną i szkolił jej przyszłych pracowników. Jedną osobą z tego grona, Milagros Moncada, prowadziła później samodzielne prace badawcze i przygotowała pracę doktorską z zakresu palinotaksonomii. L. Stuchlik przebywał na Kubie jeszcze dwukrotnie, w 1974 i 1981 r. Efektem tych pobytów były publikacje o pyłkach alergennych Kuby, morfologii kubańskich *Gymnospermae* oraz opracowania kubańskich przedstawicieli rodziny *Chloranthaceae*, *Canellaceae* i *Phytolaccaceae* (wspólnie z M. Moncada). W planie było opracowanie „Atlasu palinologicznego Kuby”, który jednak nie został zrealizowany, pomimo zebrania większości materiału. Przyczyną była emigracja M. Moncada do Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej i ustanie współpracy z Instytutem Botaniki Kubańskiej Akademii Nauk.

W latach 70. L. Stuchlik prowadził badania palinologiczne miocenu sudeckiego oraz osadów preglacjalnych z Polski Centralnej (Ponurzyca koło Otwocka, Kijewice, Ruszce, Lasek i in.). Publikacje dotyczące preglacjalnych są jednymi z niewielu, w których szczegółowo scharakteryzowano roślinność tego okresu na obszarze Polski.

W 1976 r. L. Stuchlik odbył, wspólnie z prof. Haraldem Waltherem ze Staatliches Museum für Mineralogie und Geologie w Dreźnie, wyprawę naukową do Indii, z której przywiózł obfite zbiory zielnikowe, liczne fotografie roślin oraz cenne obserwacje subtropikalnej roślinności. Wyniki naukowe wyprawy zostały podsumowane w publikacji wspólnej z H. Waltherem (1982). Wyprawy naukowe do Indii kontynuował później w 1995 i 1998 r., prowadząc obserwacje naukowe i badania nad składem florystycznym reliktowych lasów w ostojach trzeciorzędowych w Himalajach, w porównaniu z florami trzeciorzędowymi Polski. W uznaniu zasług L. Stuchlika na polu współpracy naukowej polsko-indyjskiej został on odznaczony medalem Towarzystwa Paleobotanicznego w

¹ Bibliografię prac prof. L. Stuchlika zamieszczono w *Acta Palaeobotanica* 41(2), 2001.

Lucknow (International Medal of the Palaeobotanical Society, 2000).

W 1977 r. ukazała się, we współpracy z dr hab. Janiną Oszast, kolejna znacząca publikacja z zakresu palinologii trzeciorzędu Polski. Zawiera ona podsumowanie wyników wieloletnich badań palinologicznych trzeciorzędu Podhala, prowadzonych przez L. Stuchlika i J. Oszast na materiałach z głębokich wierceń i jest syntetycznym ujęciem historii roślinności neogenu całego obszaru Polski południowej. W następnym, 1978 roku, L. Stuchlik odbył dwumiesięczną podróż po Republice Federalnej Niemiec, odwiedzając tam wszystkie ważniejsze ośrodki badań paleobotanicznych.

Pod koniec lat 70. L. Stuchlik otrzymał do badań palinologicznych materiały zebrane przez prof. Krzysztofa Birkenmajera podczas wypraw antarktycznych Polskiej Akademii Nauk na Wyspę Króla Jerzego. Były one podstawą pionierskich na owe czasy badań palinologicznych osadów trzeciorzędowych Antarktydy (1981) oraz subfossylnego mchu z Wyspy Króla Jerzego (1985).

W 1982 r. L. Stuchlik został mianowany kierownikiem Zakładu Paleobotaniki Instytutu Botaniki Polskiej Akademii Nauk w Krakowie, którą to funkcję sprawuje z powodzeniem do chwili obecnej. Do roli tej był dobrze przygotowany będąc przez wiele lat „prawą ręką” prof. Andrzeja Środonia, kierownika tegoż Zakładu w latach 1961–1978. Za kadencji L. Stuchlika pracownicy Zakładu Paleobotaniki wykazali się intensywną działalnością naukową, nie tylko w skali krajowej, ale i międzynarodowej.

Bogate zbiory zielnikowe dla Instytutu Botaniki PAN i próby powierzchniowe do badań palinologicznych przywiózł prof. Stuchlik z dwóch wypraw naukowych do Korei Północnej (1982, 1984).

Na lata 80. przypada początek współpracy L. Stuchlika z paleobotanikami i palinologami z Czech i Słowacji, która, skoncentrowana początkowo na badaniach miocenu Chebskiej Panvi, miała zasadnicze znaczenie dla późniejszej korelacji stratygraficznej neogenu Europy środkowej. Współpraca ta została uhonorowana w 1983 r. nagrodą Polskiej Akademii Nauk i Czechosłowackiej Akademii Nauk. W tych samych latach rozpoczęła się długoletnia współpraca prof. Stuchlika z palinologami z L. Davitashvili Institute of Palaeobiology w Tbilisi, gdzie przebywał on w latach 1980, 1986, 1989 i 1990, biorąc udział w wielu wyprawach naukowych w góry Kaukazu. Głównym tematem tej współpracy była stratygraficzna korelacja neogeńskich flor Paratetydy Centralnej i Wschodniej i badania palinotaksonomiczne sporomorf z rodzaju *Pteris* (we współpracy z dr Iriną Shatilovą),

później także badania prób powierzchniowych w refulgiach roślinności trzeciorzędowej (wspólnie z prof. Eliso Kvavadze). Te ostatnie prace, mające na celu porównanie powierzchniowych spektrów pyłkowych ze współczesną roślinnością refugium, są pierwszymi z tego zakresu w polskiej literaturze palinologicznej i w owym czasie były także pionierskie w skali europejskiej. Współpraca z paleobotanikami gruzińskimi została uhonorowana nagrodą Polskiej Akademii Nauk i Akademii Nauk ZSRR, przyznaną Prof. Stuchlikowi w 1989 r.

W tych samych latach prof. Stuchlik podjął współpracę z dr Swietlaną Syabryay z Instytutu Nauk Geologicznych Narodowej Akademii Nauk Ukrainy w Kijowie, która miała na celu korelację stratygraficzną neogenu Paratetydy Centralnej i zachodniej części Paratetydy Wschodniej i wniosła istotne dane do tego zagadnienia.

Jednocześnie prof. Stuchlik kontynuował badania nad neogenem Polski, koncentrując się w latach 80. nad materiałami z kopalni węgla brunatnego w Bełchatowie i koordynując badania palinologiczne i szczątków makroskopowych z tego stanowiska. Celem tych badań było poznanie genezy i stratygrafii złoża, określenie jego wieku oraz węglotwórczych zbiorowisk roślinnych, a także sekwencji stratygraficznej, poczynając od dolnego miocenu po najmłodszy pliocen. Prof. Stuchlik jest ponadto autorem licznych ekspertyz osadów neogenu i plejstocenu z różnych stanowisk w Polsce, wykonywanych dla Państwowego Instytutu Geologicznego oraz przedsiębiorstw geologicznych.

W 1987 r. prof. L. Stuchlik zorganizował w Polsce wycieczkę paleobotaniczną w ramach XIV Międzynarodowego Kongresu Botanicznego, który miał miejsce w Berlinie Zachodnim.

W 1989 r. odbyło się w Bratysławie międzynarodowe sympozjum „Paleofloristic and paleoclimatic changes during Cretaceous and Tertiary”, zorganizowane przez dr Evę Planderovą z Bratysławy, przy współpracy paleobotaników czeskich i słowackich. Data ta otwiera nowy etap w palinologii neogenu Europy środkowej i wschodniej, oparty na ścisłej współpracy palinologów polskich, słowackich, czeskich, ukraińskich, białoruskich, węgierskich i jugosłowiańskich. Rezultatem tej współpracy, w której znacząca rolę odgrywał prof. Stuchlik, były m.in. wspólne publikacje omawiające na podstawie badań palinologicznych zmiany paleoflory i paleoklimatu w neogenie Europy środkowej i wschodniej. Podjęto wówczas także zagadnienie udziału elementów arktyczno-trzeciorzędowego i paleotropikalnego w palinoflorze neogenu Europy środkowej i ich znaczenia dla interpretacji paleoklimatu. Zintensyfikowana w tym okre-

sie współpraca prof. Stuchlika także z gronem polskich palinologów trzeciorzędu pozwoliła podjąć pracę nad „Atlas of pollen and spores of the Polish Neogene”. Pierwszy tom atlasu, obejmujący spory neogenu Polski, ukazał się w 2001 r., następne, poświęcone ziarnom pyłku *Gymnospermae* i *Angiospermae* są w przygotowaniu.

Lata 90. to okres intensywnej działalności organizacyjnej prof. L. Stuchlika. W tym czasie sprawował on przez trzy kadencje funkcję dyrektora Instytutu Botaniki im. W. Szafera Polskiej Akademii Nauk w Krakowie (1990–1999), co ograniczyło znacznie czas, który mógł poświęcić na badania naukowe. W latach tych zorganizował w Krakowie dwie duże konferencje naukowe: „The Second International Conference on the Preservation of Botanical Collections” (1997) oraz „The Fifth European Palaeobotanical-Palynological Conference” (1998). Sam był uczestnikiem wielu wysokiej rangi konferencji naukowych, poświęconych badaniom trzeciorzędu, przede wszystkim w Europie, ale także w Stanach Zjednoczonych oraz w Chinach. Na lata 90. przypada także współpraca prof. Stuchlika z prof. Conception Álvarez-Ramis z Uniwersytetu w Madrycie, dotycząca badań paleobiochemicznych szczątków *Glyptostrobus* z neogenu Lipnicy Małej na Orawie.

Osobnym działem działalności prof. Stuchlika, której poświęca wiele swojego czasu i uwagi, są prace redakcyjne. Od początków wydawnictwa *World Pollen and Spore Flora* (1973) jest członkiem jego Rady Redakcyjnej, a w latach 1987–1996 był członkiem Rady Redakcyjnej *Grana*. W 1986 r. przejął, po długoletnim redaktorze prof. Andrzeju Środoniu, redakcję czasopisma *Acta Palaeobotanica*, które pod jego kierownictwem nie tylko utrzymało wysoki poziom naukowy, ale uzyskało nową formę graficzną, a od 2000 r. także rangę czasopisma międzynarodowego (*An International Journal of Palaeobotany and Palynology*). Dzięki jego pracy jako redaktora, ukazał się tom referatów konferencyjnych „5th European Palaeobotanical-Palynological Conference”, aktualnie redaguje *Atlas of pollen and spores of the Polish Neogene*. W latach 1985–1998 był przewodniczącym Rady Redakcyjnej czasopisma Polskiego Towarzystwa Botanicznego *Wiadomości Botaniczne*. Był ponadto stałym referentem dla *Excerpta Botanica* prac z zakresu paleobotaniki, palinologii i archeobotaniki dla Polski, Czechosłowacji i ZSRR (1968–1996).

Prof. L. Stuchlik jest członkiem korespondentem Polskiej Akademii Umiejętności (od 1991 r.) i członkiem korespondentem zagranicznym Sociedad Cubana de Alergología (od 1980 r.). Jest członkiem Komisji Biologicznej Oddziału PAN w Krakowie i Komisji

Paleogeografii Czwartorzędu PAU oraz członkiem Komisji Dyscyplinarnej pierwszej instancji z ramienia II Wydziału PAN. W latach 1987–1990 był przewodniczącym Komitetu Botaniki PAN, a od 1991 do 1998 był zastępcą przewodniczącego tegoż Komitetu. Jest także członkiem Rad Naukowych Instytutu Botaniki im. W. Szafera PAN w Krakowie, Muzeum Ziemi PAN w Warszawie i Instytutu Dendrologii PAN w Kórniku oraz Rady Fundacji Botaniki Polskiej im. W. Szafera. Członek International Organisation of Palaeobotany, Polskiego Towarzystwa Botanicznego (od 1955 r., w latach 1981–1984 – członek zarządu Sekcji Paleobotanicznej) oraz Polskiego Towarzystwa Geologicznego, w którym w latach 1980–1983 pełnił funkcję wiceprzewodniczącego Sekcji Paleontologicznej.

Prof. Stuchlik podczas wielu lat swojej działalności naukowej wyszkolił w zakresie palinologii wielu młodych naukowców z Czechosłowacji, Finlandii, Gruzji, Rosji i Wietnamu oraz z wielu ośrodków naukowych w Polsce, organizował i kierował wieloma stażami krajowymi i zagranicznymi w zakresie palinologii. Był promotorem 4 prac doktorskich, recenzentem 7 rozpraw doktorskich, 5 rozpraw habilitacyjnych oraz 4 opinii w sprawie nadania tytułu profesorskiego.

W 1978 r. prof. Stuchlik otrzymał nagrodę naukową Sekretarza Wydziału II Polskiej Akademii Nauk, w 1986 r. Złoty Krzyż Zasługi (1986) oraz Medal Jubileuszowy 100-lecia urodzin W. Szafera i 30-lecia Instytutu Botaniki PAN w Krakowie.

Wspomnieć trzeba, że prof. Stuchlik jest autorem licznych doskonałych fotografii i przezroczy dokumentujących świat roślin, obserwowanych podczas wypraw naukowych.

Mimo że znakomita większość jego prac naukowych dotyczy paleobotaniki – był i jest przede wszystkim botanikiem, co zawsze znajdowało wyraz w interpretacjach wyników jego badań paleobotanicznych.

Z dniem 31 grudnia 2001 r. prof. Stuchlik przechodzi na emeryturę. Jako szef Zakładu Paleobotaniki Instytutu Botaniki im. W. Szafera Polskiej Akademii Nauk w Krakowie, kierował nim przez wiele lat w sposób optymalny dla Zakładu i rozwoju naukowego jego pracowników. Zawsze życzliwy dla koleżanek i kolegów, wyrozumiały, tolerancyjny, bardzo cierpliwy – dał się poznać jako człowiek dobry i prostolinijny. Życzymy Profesorowi Leonowi Stuchlikowi, aby uwolniony od zajęć organizacyjnych i administracyjnych znalazł więcej czasu na kontynuację swoich planów naukowych oraz aby zdrowie i siły służyły mu jak najdłużej.

Ewa ZASTAWIAK

JUBILEUSZ PROFESORA DR HAB. KRZYSZTOFA ROSTAŃSKIEGO

Jubilee of Prof. dr hab. Krzysztof Rostański

Profesorowie uniwersytetów mają swoje święta związane z wiekiem – kiedy przechodzą na emeryturę. Dla wielu z nich nie ma w zasadzie żadnych widocznych zmian w aktywności naukowej. Myślę, że oni sami ze zdziwieniem dowiadują się, że przypada jakaś rocznica, którą ich współpracownicy i koledzy chcą uczcić.

16 października 2000 roku, na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach uczestniliśmy szeroką gromadą w sympozjum naukowym z okazji 70-lecia urodzin prof. Krzysztofa Rostańskiego. Organizatorami sympozjum „Problemy taksonomii i fitogeografii roślin” byli: Wydział Biologii i Ochrony Środowiska Uniwersytetu Śląskiego oraz Śląski Oddział Polskiego Towarzystwa Botanicznego. Program sesji referatowej obejmował referaty prof.: M. Ławrynowicz, W. Żukowskiego, J. Fabiszewskiego, A. Zająca, K. Latowskiego, Z. Mirka i K. Jędrzejki. Mieliśmy też okazję wysłuchać wystąpienia prof. dr hab. J. Wilkoń-Michalskiej oraz wspomnień Jubilata.

Profesor Krzysztof Rostański to botanik związany w swej działalności naukowej i dydaktycznej ze Śląskiem. Doktorat obronił na Uniwersytecie Wrocławskim, a potem dalsza jego świetna kariera naukowa rozwijała się w Katowicach na Uniwersytecie Śląskim. Jest uczonym, który w zasadzie do swych wyników dochodził samodzielnie. Trudno wskazać Jego mistrzów. Chociaż Profesor wymienia wśród nich Jana Walasa z okresu swoich studiów w Toruniu oraz Stanisława Kulczyńskiego z czasów wrocławskich, to jednak wybitnym taksonomem został sam. Nigdzie w życiorysach Profesora nie znalazłem informacji, jakie były przesłanki wyboru właśnie takiej drogi życiowej – by zająć się dziedziną botaniki tak trudną, w zasadzie z pogranicza nauki i sztuki. Systematykiem, taksonomem trzeba się urodzić; jest to taki sam rodzaj talentu jak na przykład zdolności muzyczne, czy aktorskie. Nie wystarczy przecież opanowanie metody i literatury przedmiotu. Pomimo rozwinięcia wielu technik uzupełniających, często bardzo nowoczesnych, o sukcesie decyduje tu w ogromnym stopniu wybitna intuicja i tak zwane „oko”. Dzieje się tak dlatego, że taksonom ma do dyspozycji tylko niewielką część egzemplarzy danego taksonu, czasami tylko kilka okazów, a musi podjąć decyzję, która będzie miała konsekwencje w stosunku do całej, nieznannej przecież części materiałów klasyfikowanych potem do wyróżnionej, nowej jednostki świata organi-

zmów żywych. Uchwycenie momentu nieciągłości cech, która jest wynikiem obiektywnych procesów ewolucji, jest bardzo trudne. By skomplikować sobie życie naukowe (widać Profesor nigdy nie szedł na łatwiznę), wybrał jako obiekt swych badań jeden z najtrudniejszych i najbardziej skomplikowanych pod względem genetycznym rodzaj – wiesiołek *Oenothera*. Dociekaniom nad tym rodzajem poświęcił największą liczbę swych publikacji, stając się światowym specjalistą od rodzaju *Oenothera*. Podsumowaniem wieloletnich badań będzie monografia i atlas rozmieszczenia wiesiołków w Europie.

Profesor Rostański jest bardzo płodnym badaczem. Do 1999 r. miał w swojej bibliografii 156 pozycji, w tym 55 poświęconych wiesiołkom oraz bardzo ważne opracowania do dzieła „Flora Polski” (rodzaje *Echium*, *Cynoglossum*, *Omphalodes*, *Solidago*, *Calistephanus*, *Aster*, *Bellidistrum*, *Linossyris*, *Galatella* i *Echinops*, rodzina *Valerianaceae* oraz rząd *Euphorbiales*). Bardzo znaczący dorobek ma też w innych dziedzinach, takich jak florystyczna geografia roślin czy ochrona przyrody. Jest wnikliwym i bardzo zdolnym badaczem, który poprzez pracę w terenie ma kontakt z żywą przyrodą. Jego podróże naukowe sięgają od rejonu Karaibów po Kaukaz. Współpracując z kolegami botanikami z całej Polski systematycznie opracowywał rozmieszczenie wiesiołków na obszarze naszego kraju. Odbył w związku z tymi pracami cały szereg podróży, znajdując radość i zadowolenie w osobistym zbieraniu materiałów. Dzięki pasji Profesora, Polska jako jedyny i pierwszy kraj na świecie, ma mapy kartogramowe zasięgów wszystkich gatunków tego rodzaju. Mapy te zostały opublikowane w „Atlasie rozmieszczenia roślin naczyniowych w Polsce”. Profesor jest też twórcą oryginalnej hipotezy o rodzimoci kilku gatunków wiesiołków w Europie Środkowej. Jest tu osamotniony, gdyż większość botaników uważa, że są to rośliny pochodzące z Ameryki. Hipoteza ta ma dość mocną argumentację i przyszłe badania, być może, pomogą rozstrzygnąć ten problem.

Uczeni żyją nie tylko dokonaniem publikowanymi w kolejnych pracach naukowych. O wiele więcej z ich myśli przechowują ich uczniowie, współpracownicy i studenci. Profesor K. Rostański wykształcił już kilka pokoleń studentów, którym botanika systematyczna będzie się zawsze kojarzyła z sylwetką Profesora. Ma też wielu wykształconych przez siebie doktorów, z których niedługo wyrosną już samodzielni pracownicy naukowci. Tego wpływu na innych nie sposób zmierzyć. Profesor oddziaływał też szerzej, poza ośrodek katowicki, będąc recenzentem w wielu przewodach doktorskich i habilitacyjnych, czy pisząc re-

Fot. 1. Prof. Rostański w otoczeniu botaników, przybyłych na uroczystą sesję naukową, Katowice, 16.10.2000:

Phot.1. Prof. Rostański with the botanists, participating in special scientific session, Katowice, 16.10. 2000:

1 – prof. A. Łukasiewicz, 2 – prof. D. Fijałkowski, 3 – prof. K. Zarzycki, 4 – prof. J. B. Faliński, 5 – prof. K. Falińska, 6 – prof. S. Cieśliński, 7 – W. Rostańska (żona), 8 – prof. K. Rostański, 9 – prof. M. Ławrynowicz, 10 – prof. S. Wika, 11 – prof. M. Ciaciura, 12 – prof. J. Hereźniak, 13 – prof. K. Latowski, 14 – prof. W. Żukowski, 15 – prof. A. Medwecka-Kornaś, 16 – dr P. Witosławski, 17 – prof. Z. Wnuk, 18 – prof. J. Aniol-Kwiatkowska, 19 – prof. J. Małuszyńska, 20 – dr hab. W. Włoch, 21 – prof. J. Rybczyński (fot./phot. A. Rostański).

cenzie konieczne do tytułu profesora. Nie można powiedzieć by był w tej pracy pobłażliwy, ale zawsze odnosił się do ocenianych z ogromną życzliwością. Cecha ta jest przymiotem pracowników nauki, którzy sami przeszli długą i trudną drogę i ich wrodzony dystans do osobistych osiągnięć i sukcesów pozwala im patrzeć z wyrozumiałością na błędy innych.

Sesja naukowa, która była ukoronowaniem jubileuszu, pokazała jak popularny i lubiany jest w Polsce Profesor. Przybył tłum ludzi z całego kraju. Amfiteatralna sala na ul. Bankowej była wypełniona po

brzeży, życzenia składali koledzy i uczniowie, władze Uniwersytetu Śląskiego i Wydziału. Gdyby życzenia spełniały się dosłownie, Profesor powinien być przygotowany na tysiąc lat życia. Jubilat przyjmował te wszystkie hołdy z ogromną życzliwością i wzruszeniem, ale myślę, że słuchając tego co mówiono o Nim i do Niego, w skrytości ducha widział przed oczyma wyobraźni ogromne pole złotych kwiatów, oczywiście z rodzaju *Oenothera*.

Adam ZAJĄC

PRO MEMORIA

• **170 rocznica urodzin Ludwika Aleksandra Młokosiewicza (25 VIII 1831–4 VIII 1909)**, przyrodni-

ka, badacz Kaukazu, ur. w Warszawie, zm. podczas wędrowki po górach Dagestanu, niedaleko wsi Czorod, oficera sztabowego pułku grenadierów stacjonującego w Łagodechach na Kaukazie, a po dymisji leśniczego w tej samej miejscowości, gdzie założył park i ogród, zbierał

okazy flory i fauny dla europejskich muzeów, na jego materiale opisano setki nowych gatunków owadów, ptaków i roślin, prowadził również badania flory Kaukazu, jego nazwisko upamiętniają liczne eponimy np. *Paeonia Mlokosiewitschi*.

• **155 rocznica urodzin Teofila Ciesielskiego (17 XI 1846–8 V 1916)**, botanika, pszczelarza, ur. w Grabowie w Wielkopolsce, zm. we Lwowie, długoletniego profesora botaniki Uniwersytetu Lwowskiego, autora jednej pracy doświadczalnej na temat geotropizmu korzeni oraz wielu publikacji popularnych, jako botanik bardzo krytycznie oceniony przez Mariana Raciborskiego i Władysława Szafera, położył duże zasługi na polu pszczelarstwa, wyjaśnił wiele zagadnień biologii pszczół, był autorem *Bartnictwa czyli hodowli pszczół dla zysku* (t. 1–2, 1895, 1901, tłum. na język rosyjski), *Gospodarstwa w pasiece* (1899), *Miodosytnictwa* (1892), a jego doświadczenia nad odcinaniem korzeni cytował Karol Darwin w pracy *The Power of Movement in Plants* (1880).

• **150 rocznica urodzin Franciszka Dionizego Kamińskiego (9 X 1851–16 IX 1912)**, systematyka i anatomia roślin, ur. w Lublinie, zm. w Warszawie, profesora botaniki, dyrektora Ogrodu Botanicznego Uniwersytetu w Odessie. W czasie badań nad budową anatomiczną korzeniówki (*Monotropa hypopitys*) odkrył zjawisko mikoryzy (tymczasowe doniesienia 1880, 1881, opracowanie szczegółowe

1883). Zob. „Pro Memoria” w *Wiad. Bot.* 40(3/4)(1996): 92 (145 rocznica urodzin).

• **120 rocznica urodzin Adama Czartkowskiego (29 VIII 1881–29 V 1958)**, botanika, pisarza, ur. w Borszczach na Podolu, zm. w Warszawie, nauczyciela, wykładowcy Towarzystwa Kursów Naukowych i Wolnej Wszechnicy Polskiej w Warszawie, profesora Uniwersytetu Łódzkiego, kierownika Katedry Botaniki Farmaceutycznej, następnie Akademii Medycznej w Łodzi, prowadzącego badania z zakresu fizjologii roślin m.in. nad powstawaniem antocjanu w roślinach, a także artykułów popularnych i podręczników: *Doświadczenia z fizjologii roślin* (1917), *Ćwiczenia z anatomii roślin* (1914), wydał kilka książek biograficznych i historycznych, m.in. *Chopin żywy* (1959, wyd. 2–1967, wraz z córką Z. Jeżewską), tłumaczył sam lub wraz z żoną m.in. *Owady E. Rostanda* i *Życie mrówek M. Maeterlincka*.

• **100 rocznica urodzin Piotra Oficjańskiego (14 X 1901–1940)**, botanika, farmaceuty, ur. w Krzyżanówce (dawne woj. kieleckie), zm. w czasie II wojny światowej, starszego asystenta w Zakładzie Farmakognozji i Hodowli Roślin Lecznicznych Uniwersytetu Wileńskiego, specjalisty w zakresie farmakognozji, autora m.in. prac: *Digitalis* (1934), *Wpływ wycinania pędów i kwiatostanów na wysokość plonu i skład kłączy i korzeni kozłka lekarskiego* (1933).

• **100 rocznica urodzin Wacława Ołtuszewskiego (17 X 1901–12 VII 1955)**, botanika, palinologa, ur. w Węgrowie na Podlasiu, zm. w Poznaniu, docenta Katedry Botaniki Wyższej Szkoły Rolniczej w Poznaniu, autora ok. 20 prac, głównie palinologicznych, badacza historii lasów Pojezierza Suwalsko-Augustowskiego, lasów Wielkopolski, torfowisk Pomorza i okolic Łodzi.

• **100 rocznica urodzin Karola Wallischa (30 X 1901–3 lub 10 II 1934)**, paleobotanika, fitosocjolog, taternik, ur. w Pukaczowie (obecnie Ukraina), zm. w Krakowie, absolwenta Uniwersytetu Jagiellońskiego, kustosa Muzeum Śląskiego w Katowicach, autora klasycznej pracy paleobotanicznej dotyczącej nowego gatunku *Cycadoidea polonica*, współautora pionierskiej monografii fitosocjologicznej roślinności doliny Morskiego Oka (1927) (wspólnie z B. Pawłowskim i M. Sokółowskim).

• **125 rocznica śmierci Floriana Sawiczewskiego (4 V 1797–1 IX 1876)**, farmaceuty, lekarza, ur. zm. w Krakowie, profesora farmacji i chemii w UJ, rektora UJ, autora prac z zakresu botaniki użytkowej i farmakognozji, m.in. *Wiadomość o Mącznicy Amerykańskiej* [...] (1827), *Wiadomość o toczydze w ogólności, a w szczególności o toczydze krakowskiej* [...] (1840), *Opisanie najużywanych roślin lekarskich* [...] (1850).

• **60 rocznica śmierci Józefa Trzebińskiego (1 III 1867 – XI 1941)**, botanika, mikologa, jednego ze współtwórców polskiej fitopatologii, ur. w Kozubach (dawne woj. konińskie), zm. w Wilnie, profesora botaniki, dyrektora Ogrodu Botanicznego Uniwersytetu Wileńskiego, autora prac poświęconych roślinom naczyniowym (np. *Roślinność Ziemi Wileńskiej*, 1930) i grzybom, m.in. podręcznika fitopatologii (1916, wyd. 2–1927).

• **50 rocznica śmierci Jadwigi Wołoszyńskiej (5 IV 1882–30 VIII 1951)**, fykologa, hydrobiologa, ur. w

Nadwornie na Podkarpaciu Wsch., zm. w Krakowie, uczennicy i asystentki Mariana Raciborskiego w Instytucie Biologiczno-Botanicznym Uniwersytetu Lwowskiego, profesora Katedry Botaniki Farmaceutycznej UJ i AM w Krakowie, wybitnego badacza fitoplanktonu jezior

Polski, Litwy i Ukrainy, a także jezior Jawy, Sumatry, jez. Victoria w Afryce. Opisała ponad 170 nowych form planktonu roślinnego oraz – jako pierwsza w Polsce – kilka gatunków glonów kopalnych.

• **50 rocznica śmierci Haliny Felicji Strankowskiej (16 XI 1904–28 IX 1951)**, botanika, ur. w Rydze, zm. w Warszawie, starszego asystenta Zakładu Botaniki Farmaceutycznej Wydziału Farmacji Uniwersytetu Warszawskiego (później AM) i jednocześnie starszego asystenta Katedry Botaniki SGGW, autorki m.in. pracy *Z zagadnień wpływu czynników zewnętrznych na rozwój roślin leczniczych* (1949).

• **30 rocznica śmierci Jadwigi Hanny Michejdowej (14 III 1927–19 XII 1971)**, botanika, fizjologa, chemika, ur. w Warszawie, zm. w Poznaniu, absolwentki studiów biologicznych i chemicznych Uniwersytetu Poznańskiego, asystenta Zakładu Fizjologii Roślin Instytutu Biologii Uniwersytetu Poznańskiego, prowadziła badania głównie nad enzymami oddechowymi w różnych typach tkanek roślinnych.

• **25 rocznica śmierci Stefana Antoniego Krupko (27 V 1890–3 XI 1976)**, cytologa i embriologa roślin, ur. w Murowanych Kurilowcach na Podolu, zm. w Warszawie, absolwenta uniwersytetu w Kijowie, starszego asystenta, kustosa i adiunkta Zakładu Systematyki Roślin Uniwersytetu Warszawskiego, po kampanii wrześniowej wyjechał wraz z rodziną (1940 r.) do Palestyny, a następnie do Unii Południowo-Afrykańskiej, gdzie pracował w uniwersytecie w

Johannesburgu jako samodzielny pracownik naukowy, po powrocie do Polski był profesorem Uniwersytetu Poznańskiego, kierownikiem Katedry Botaniki Ogólnej, ogłaszał publikacje z zakresu cytologii i embriologii roślin polskich i afrykańskich, szczególną pozycją w

jego dorobku jest cykl prac nad embriologią przedstawicieli rodziny *Restionaceae* (1949–1966), w których uzasadnił twierdzenie o polifiletycznym pochodzeniu tej rodziny, jego bogate zbiory zielenikowe z Bliskiego Wschodu i Afryki znajdują się w Zielniku Uniwersytetu Warszawskiego.

Alicja ZEMANEK

SPRAWOZDANIA ZE SPOTKAŃ NAUKOWYCH SCIENTIFIC MEETING REPORTS

JUBILEUSZOWA KONFERENCJA DLA
UCZCZENIA 60-LECIA PRACY NAUKOWEJ
PROFESOR ALINY SKIRGIEŁŁO (BORY
TUCHOLSKIE, 18–20 PAŹDZIERNIKA 1999)

Jubilee conference to honour 60 years of scientific
career of Professor Alina Skirgiełło
(Tuchola Forests, Poland, 18–20 October 1999)

Konferencja „Monitoring grzybów – możliwości i ograniczenia”, którą zorganizowano dla uczczenia jubileuszu 60-lecia pracy naukowej Profesor Aliny Skirgiełło, odbyła się w dniach 18–20 października 1999 roku w Borach Tucholskich. Organizatorem był